

Regeringskansliet
Justitiedepartementet
Ju.remissvar@regeringskansliet.se

Kopia till:
ju.L5@regeringskansliet.se

Remissvar över delbetänkandet Skärpta regler om ungdomsövervakning och straffreduktion för unga (SOU 2024:39)

(Departementets diarienummer Ju2024/01476)

Hovrätten kan inte tillstyrka förslagen i delbetänkandet. Skälen till det är att beredningsunderlaget är alltför bristfälligt.

Utredningens förslag kommer att leda till betydande straffskärpningar för barn och ungdomar. För att genomföra så genomgripande förändringar bör det krävas att förslagen är väl underbyggda och vilar på en analys av om de är nödvändiga för att uppnå syftet. Förslagen motiveras med att det råder en exceptionell situation i Sverige när det gäller brottsutvecklingen hos unga lagöverträdare med koppling till gängkriminalitet samt det grova våld som detta för med sig. De förslag som lämnas kommer emellertid att leda till markant höjda straff även när den dömde inte har sådana kopplingar. Enligt hovrättens mening är underlaget för utredningens förslag inte tillräckligt för att ligga till grund för så ingripande förändringar. Ett avgörande skäl för det är att utredningens direktiv utformats på ett sådant sätt att de inte lämnat utrymme för en allsidig belysning av frågorna. En genomgående brist i utredningen är att det saknas en redogörelse för forskning på området. Utan en sådan redogörelse och en närmare analys är det inte möjligt att ta ställning till hur barn och ungdomar påverkas av de straffskärpningar som föreslås och om de föreslagna förändringarna är nödvändiga och ändamålsenliga. Mot den bakgrunden kan hovrätten inte tillstyrka utredningens förslag.

För det fall det skulle bedömas att det – på det aktuella underlaget – finns tillräckliga skäl att genomföra förslagen i betänkandet har hovrätten i huvudsak inga synpunkter på de förslag som lämnas. Följande bör dock noteras.

Utredningen föreslår att det inte längre ska gå att kombinera ungdomsvård med böter eller ungdomstjänst. Hovrätten delar utredningens uppfattning att de som är aktuella för ungdomsvård vid straffmättningsvärden om fängelse i sex månader eller mer – men där de av socialnämnden föreslagna åtgärderna inte är tillräckligt ingripande utan att också kombineras med böter eller ungdomstjänst – ofta är i behov av den struktur och de kontrollerande inslag som ungdomsövervakning innebär. Hovrätten anser dock inte att detta skäl är tillräckligt för att, på det underlag som presenterats, avskaffa möjligheten till aktuella påföljdscombinationer. Det finns fördelar med att påföljden för barn och unga kan anpassas till de individuella förhållandena. Det kan till exempel inte uteslutas att det vid lägre straffmättningsvärden kan vara lämpligt och ändamålsenligt att en ungdomsvård döms ut även om den, för att bli tillräckligt ingripande, måste kombineras med en tilläggsåtgärd.

Utredningen föreslår vidare att ungdomar i kategorin 18–20 år inte längre ska omfattas av bestämmelserna i lagen (1964:167) om unga lagöverträdare. En sådan exkludering kan i för sig framstå som en naturlig följd av förslaget att avskaffa ungdomsreduktionen för åldersgruppen. Det ska dock framhållas att ungdomar generellt befinner sig i ett sådant skede i livet där det är av särskild vikt att samhällets reaktion på brottet sker snabbt och att en prövning i domstol därför inte dröjer. Det är i och för sig sannolikt att domstolarna även utan lagkrav kommer att ha som ambition att hantera mål med personer i denna åldersgrupp med viss förtur. Med hänsyn till domstolarnas arbetsbörda finns dock en risk att målen inte skulle få den prioritering som är önskvärd. Hovrätten förordar därför att det alltjämt i lag ska finnas ett krav på skyndsam handläggning.

Avslutningsvis kommer förslagen att leda till att fler och mer ingripande påföljder än tidigare döms ut i ett stort antal mål som ska hanteras med de tidsfrister som gäller för häktade mål. Det kan på goda grunder antas att det kommer att leda till att målen blir mer resurskrävande för domstolarna och till att betydligt fler barn och ungdomar kommer att överklaga till hovrätterna. Om reformen genomförs kommer den således med stor sannolikhet att leda till en ökad arbetsbelastning för domstolarna, vilket kommer att kräva att domstolarna tillförs ytterligare resurser.

Denna remiss har handlagts av hovrättspresidenten Anders Hagsgård,
hovrättsrådet Jonas Silfverberg och tf. hovrättsassessorn Liridona Preteni.

På hovrättens vägnar

Anders Hagsgård

Liridona Preteni